પ્રકાશન નં. ૨૨૬

હલાલ રોઝીની તલાશ

—હઝરત મવલાના ડૉ. મુહમ્મદ અબ્દુલ
હય સા. (રહ.)

અનુવાદક :

અબ્દુલ કાદિર ફાતીવાલા

પ્રકાશન વિભાગ

દારુલ ઉલૂમ ભરૂચ–મહમૂદનગર,
મુ. પો. કંથારીઆ–392 162
તા. જિ. ભરૂચ (GUJ.–INDIA)

※ રોઝીની પ્રાપ્તિ ※

માલની કદર :

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાવે છે કે,

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે,

'જે આદમી દવલતને પસંદ નથી કરતો તેનામાં કોઈ ખૂબી નથી, કારણ કે તેના મારફતે રિશ્તેદારોના હક્કો પૂરા કરવામાં આવે છે અને અમાનત અદા કરવામાં આવે છે અને તેની બરકતથી આદમી દુનિયાના લોકોથી બેનિયાઝ (નિઃસ્પૃહ) થઈ જાય છે.' ('બયહકી')

સંતોષ :

જનાબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,

'ખુદા તઆલા પોતાના બંદાઓને જે કંઈ આપે છે તેનાથી તેમની કસોટી કરે છે. જો તે પોતાની કિસ્મત પર રાજી થઈ જાય તો તેની રોઝીમાં બરકત આપે છે અને જો રાજી ન થાય તો તેની રોઝીને બહોળી કરતો નથી.'

('મુસ્નદે અહમદ')

હઝરત અલી (કર્રમલ્લાહુ વજહહૂ) ફરમાવે છે કે,

જનાબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,

'જે આદમી થોડીક રોજી પર રાજી થઈ જાય છે, અલ્લાહ તઆલા તેના થોડાંક અમલથી રાજી થઈ જાય છે.'
('બયહકી')

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાવે છે કે,

જનાબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું છે કે,

'જે શખ્સ કોઇ કામમાં કામિયાબ થાય તો તેના માટે લાઝિમ છે કે તેને ન છોડે.' ('બયહકી')

લેણ-દેણમાં સચ્ચાઈ :

હઝરત મઆઝ (રદિ.) ફરમાવે છે કે,

હુઝૂરે મકબૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું છે કે,

સૌથી સારો ધંધો તે સોદાગરો-વેપારીઓનો છે કે :-

-જો તેઓ બોલે છે તો સાચું બોલે છે (જૂઠું બોલતા નથી.)

-જો તેમની પાસે અમાનત મૂકાવવામાં આવે છે તો ખયાનત (અપ્રામાણિકતા) નથી કરતા.

–જો (તેઓ) વાયદો કરે છે તો વાયદાની વિરુદ્ધ કદી નથી કરતા.

–જો (તેઓ) કોઇ ચીજ વેચે છે તો તેની બેહદ તા'રીફ નથી કરતા.

–જો (તેઓ) કોઇ ચીજ ખરીદે છે તો તેની કિંમત ચૂકવવામાં મોડું નથી કરતા.

–જો તેમનું લેણું કોઈની પાસે બાકી હોય તો દેણદાર (કર્ઝદાર) પર સખ્તી નથી કરતા. ('બયહકી')

હલાલ રોઝીની તલાશ :

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાવે છે કે,

જનાબ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

'અલ્લાહ તઆલા આ વાતને પસંદ ફરમાવે છે કે,

પોતાના બંદાને હલાલ રોઝીની તલાશમાં મહેનત કરતો અને તકલીફ ઉઠાવતો જુએ.' ('દયલમી,' 'તિરમિઝી')

માતા-પિતા અને અવલાદના ભરણ-પોષણ માટે કમાવું

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાવે છે કે,

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

—જે માણુસ પોતાના વૃદ્ધ માતા—પિતાના માટે રોઝી કમાય છે અને દોડ—ધામમાં રહે છે તે ખુદાના રસ્તામાં છે.

—જે માણુસ પોતાના નાના બાળકોની પરવરિશ (ભરણ-પોષણ)ના માટે મહેનત કરે છે તે પણ ખુદાના રસ્તામાં છે.

—જે માણુસ પોતાની જાતના માટે મહેનત કરે છે કે જેથી લોકો પાસે માંગવું ન પડે, તે પણ ખુદાના રસ્તામાં છે.
('બુખારી,' 'મુસ્લિમ')

હરામની આવક :

હદીસ શરીફમાં છે કે :

'જે ગોશ્તે (અર્થાત્ માણસના શરીરે) હરામ આવકમાંથી પોષણ મેળવ્યું તે (સજા પામ્યા વગર) જન્નતમાં દાખલ થશે નહિ.' ('મિશ્કાત,' 'અહમદ' અને 'દારમી')

પોતાના હાથની કમાણી :

હઝરત આયશા (રદિ.) ફરમાવે છે કે,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

'જે વસ્તુ તમે ખાઓ છો તેમાં સૌથી બેહતર તે વસ્તુ છે જે તમે પોતાના હાથોથી કમાઈને ખાઓ અને તમારી અવલાદની કમાઇ પણ જાઈઝ છે.'

('તિરમિઝી,' 'નસાઈ,' 'ઈબ્ને માજહ,' 'મિશ્કાત')

હલાલ કમાઇ :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદ્ઘિ.)એ ફરમાવ્યું કે,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે :

'પાક અને હલાલ કમાઇ ફર્ઝ છે.

ફર્ઝ બાદ અર્થાત્ ફરાઈઝ બાદ જે અલ્લાહ તઆલાએ મુકર્રર ફરમાવેલા છે, હલાલ કમાઇ પણ ફર્ઝ છે.'

('બયહકી,' 'મિશ્કાત')

રોઝીની તલાશનો સમય :

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનો ઈરશાદ છે :

'રોઝીની તલાશ અને હલાલ કમાઇ માટે વહેલી સવારે જ જતા રહો, કારણ કે (એ સમયે) કામોમાં બરકત અને વિશાળતા થાય છે.' ('તબરાની')

વ્યવહારમાં વિનમ્રતા :

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનો ઈરશાદ છે કે :

'ખુદા તે શખ્સ પર રહેમ ફરમાવે જે ખરીદ-વેચાણમાં અને ઉઘરાણી કરવામાં વિનમ્રતાથી અને ખૂશઅખ્લાકીથી કામ લે છે.' ('બુખારી')

નોંધ :

આ હદીસમાં આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે એવા શખ્સના માટે દુઆ ફરમાવી છે.

વેપારીના સદ્ગુણો :

હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે, રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે,

'વેપારીઓમાં જ્યારે ત્રણ ટેવો હોય ત્યારે તેમની કમાઇ ઉમદા અને હલાલ હશે :

(૧) જ્યારે તે (કોઈની પાસેથી કોઈ વસ્તુ) ખરીદે ત્યારે (તેની) બુરાઈ ન કરે.

(૨) જ્યારે તે (કોઇને કોઈ વસ્તુ) વેચે ત્યારે (તેની નકામી) તારીફ-પ્રસંશા ન કરે અને વેચાણમાં તદલીસ ન કરે (અર્થાત્ ગ્રાહકથી માલનો ઐબ ન છુપાવે.)

(૩) આ (ખરીદ–વેચાણ) વખતે (જૂઠી) કસમ ન ખાય. ('ઇસ્બહાની')

મજૂરની મજૂરી :

હઝરત ઇબ્ને ઉમર (રદ્ધિ.)થી રિવાયત છે કે,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે :

'મજૂરને તેની મજૂરી તેનો પસીનો સૂકાઇ જાય તે પહેલાં અદા કરી દો !' ('ઇબ્ને માજહ')

નિર્ધારિત રિઝ્ક :

હઝરત હુઝયફહ (રદ્ધિ.)થી રિવાયત છે કે :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે,

'અલ્લાહ તઆલાએ મને વહી મોકલી છે કે કોઇ શખ્સ ત્યાં સુધી નથી મરતો જ્યાં સુધી તે પોતાના માટે નિર્ધારિત થયેલ રિઝ્ક પૂરું મેળવી નથી લેતો, ભલેને મોડેથી પહોંચે. એટલે જ્યારે આ વાત છે તો તમે અલ્લાહ તઆલાની નાફરમાનીથી બચો અને રોઝી તલાશ કરવામાં હદ ન વટાવો અને રિઝ્કમાં મોડું થવાની સૂરતમાં ગુનાહોની સાથે રિઝ્ક તલબ કરવા ન માંડો અને જે રિઝ્ક અલ્લાહ તઆલાની પાસે છે તે તાઅત (ફરમાંબરદારી)થી જ હાસિલ થાય છે.' ('બઝ્ઝાર')

આપસના વ્યવહારમાં રિઆયત :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે,

'બેશક, અલ્લાહ તઆલા ખરીદ–વેચાણમાં અને કર્જની અદાયગીમાં રિઆયત (છૂટ અને ઢીલ) તેમજ મુરવ્વત કરનારાને દોસ્ત રાખે છે.' ('તિરમિઝી')

વેપારમાં સચ્ચાઇ અને પ્રામાણિકતા :

ઉબૈદ બિન રિફાઅહ (રદિ.) પોતાના પિતા હઝરત રિફાઅહ (રદિ.)થી રિવાયત કરે છે કે, તેમણે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમથી આ રિવાયત કરી કે :

આપે ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

'વેપારી લોકો કિયામતના દિવસે બદકાર (દુરાચારી) ઉઠાવવામાં આવશે (અર્થાત્ સામાન્ય રીતે વેપારીઓનો હશર બદકારોની સાથે થશે) સિવાય તે (ખુદાથી ડરનારા અને ખુદાની ફરમાંબરદારી કરનારા) વેપારીઓ કે જેમણે પોતાના વેપારમાં તકવો, નેકી, હુસ્ને સુલૂક (સુસંસ્કારિતા) અને સચ્ચાઈપૂર્વક વર્તન કરેલું હશે.'
('જામિઅ તિરમિઝી,' 'ઈબ્ને માજહ,' 'મઆરિફુલ હદીસ')

વેપારીની સચ્ચાઇ :

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.)થી રિવાયત છે કે :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,

'સાચો અને અમાનતદાર સોદાગર (વેપારી), અંબિયા, સિદ્દીકીન અને શુહદાની સાથે હશે.'
('જામિઅ તિરમિઝી,' 'મઆરિફુલ હદીસ')

ઓછું તોલવું અને માપવું :

હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાવે છે કે,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે માપવા અને તોલવાવાળાઓને ઈરશાદ ફરમાવ્યો :

'તમારા હાથમાં બે એવા કામો છે, જેમના કારણે તમારાથી પહેલી કોમો હલાક થઈ (અર્થાત્ ઓછું તોલવા અને માપવાના કારણે હલાક થઈ. તમે એવું ના કરશો.)'
('તિરમિઝી')

માલનો સંગ્રહ કરવો :

હઝરત ઉમર (રદિ.) ફરમાવે છે કે :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઈરશાદ ફરમાવ્યો કે,

'વેપારીને અલ્લાહના તરફથી રિઝ્ક (રોઝી) આપવામાં આવે છે. (દુકાળના જમાનામાં) અનાજના ભાવો વધવાના વિચારથી રોકી રાખનાર અને સંગ્રહી રાખનાર મલઊન (લા'નત અને ધિક્કારને પાત્ર) છે.'

('ઈબ્ને માજહ,' 'દારમી,' 'મિશ્કાત')

માલનો સદકહ :

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે વેપારીઓને હિદાયત ફરમાવી :

'હે કારોબાર (વેપાર–ધંધો) કરનારાઓ ! માલને વેચવા માટે વ્યર્થ વાતો અને જૂઠી કસમ ખાવાનો ઘણો સંભવ રહે છે, માટે તમે લોકો પોતાના માલોમાંથી સદકહ જરૂર કર્યા કરો !' ('અબૂ દાઊદ')

કર્ઝદારની રિઆયત :

હઝરત આયશા (રદિ.)થી રિવાયત છે કે :

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે,

'મારી ઉમ્મતમાં જે શખ્સ કર્ઝના બોજામાં પડી જાય, પછી તેને અદા કરવામાં પૂરી કોશિશ કરે અને પછી અદા કરવાથી પહેલાં મરી જાય તો હું તેનો મદદગાર છું.'

['અહમદ', 'તબરાની']

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું :

'જે શખ્સને એ ખ્વાહિશ હોય કે અલ્લાહ તઆલા તેને કિયામતના ગમ અને ઘુટન (ચિંતા અને ગૂંગળામણ)થી બચાવે તો તેને જોઈએ કે તંગદસ્ત કર્ઝદારને મુહલત (મુદ્દત) આપે યા કર્ઝનો બોજ તેના માથા પરથી ઉતારી દે (અર્થાત્ માફ કરી દે.)'

['મુસ્લિમ']

કર્જની લા'નત :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન જહશ (રદિ.)થી (એક લાંબી હદીસમાં) રિવાયત છે કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે કર્જના વિષયમાં ફરમાવ્યું :

'કસમ તે ઝાતની કે મારો જાન તેના કબ્જામાં છે, જો કોઈ શખ્સ જિહાદમાં શહીદ થઇ જાય, ફરી પાછો જીવતો થઇને (બીજી વખત) શહીદ થઈ જાય, ફરી પાછો જીવતો થઇને (ત્રીજી વખત) શહીદ થઈ જાય અને તેના ઝિમ્મે કોઇનું કર્જ બાકી હોય તો તે જન્નતમાં ન જશે, જ્યાં સુધી તેનું કર્જ અદા ન કરવામાં આવશે.'
[તરગીબ અઝ નસાઇ વ તબરાની વ હાકિમ મઅ લફ્ઝિહ વ તસ્હીહિ હાકિમ, હયાતુલ મુસ્લિમીન[

કર્જની અદાયગીની નિય્યત :

હુઝૂરે અકદસ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનો ઇરશાદ છે કે,

'જે આદમી કર્જ લે છે અને તેને અદા કરવાનો ઇરાદો રાખે છે, કિયામતના દિવસે ખુદા તેના તરફથી તે કર્જ અદા કરી દેશે અને જે (શખ્સ) કર્જ લઇને અદા કરવા નથી ચાહતો અને એ જ હાલતમાં મરી જાય છે, કિયામતના દિવસે ખુદા તેનાથી ફરમાવશે કે :

"હે મારા બંદા ! તેં કદાચ વિચાર્યું હશે કે હું મારા બંદાનો હક તારાથી ન લઇશ !"

તે પછી કર્ઝદારની કેટલીક નેકીઓ કર્ઝખ્વાહને (કર્ઝ આપનારને) આપવામાં આવશે અને જો કર્ઝદારે નેકીઓ ન કરી હશે તો કર્ઝખ્વાહના કેટલાક ગુનાહ લઇને કર્ઝદારને આપવામાં આવશે. ['તબરાની', 'હાકિમ']

કર્ઝનો વબાલ :

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઇરશાદ ફરમાવ્યો કે,

'મુસલમાનો ! કર્ઝ લેવાથી બચો કારણ કે તે રાતના સમયે રંજ અને ફિકર-ચિંતા પેદા કરે છે અને દિવસે ઝિલ્લત અને ખ્વારી (રુસ્વાઇ)માં નાંખે છે.'

['બયહકી' શુઅ્બુલ ઈમાન]

કર્ઝથી પનાહ :

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ફરમાવ્યું કે,

'મુસલમાનો ! જો તમારામાંથી કોઈ આદમી થીંગડા પર થીંગડું લગાવે અને ફાટેલા-પુરાણા કપડાં પહેરે છે તો એ બેહતર છે એનાથી કે તે કર્ઝ લે અને તેને અદા કરવાની તાકાત ન ધરાવતો હોય, [મુસ્નદે અહમદ']

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમનો ઈરશાદ છે કે,

'મુસલમાનો ! મોહતાજી અને મુફલિસી તથા ઝિલ્લત અને ખ્વારીથી અલ્લાહની પનાહ માંગ્યા કરો !'

['નસાઈ', 'હાકિમ', 'ઈબ્ને હબ્બાન']

કર્ઝ અદા થવા માટેની દુઆ :

હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.)થી રિવાયત છે કે,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે મુઆઝ બિન જબલ (રદિ.)થી ફરમાવ્યું કે :

'હું તમને શું એવી દુઆ ન બતાઉં કે જો તમારા માથે પહાડના બરાબર કર્ઝ હોય તો તેને પણ હક તઆલા અદા ફરમાવી દે ?

તમે આ પ્રમાણે કહ્યા કરો :-

"અલ્લાહુમ્મ માલિકલ્મુલ્કિ તુઅતિલ મુલ્ક મન તશાઉ વ તન્ઝિઉલ મુલ્ક મિમ્મન તશાઉ વતુઇઝ્ઝુ મન તશાઉ વ તુઝિલ્લુ મન તશાઉ બિયદિકલ ખયર. ઈન્નક અલા કુલ્લિ શયઇન કદીર. યા રહમાનદ દુન્યા વલ્આખિરતિ વ રહીમહુમા તુઅતીહિમા મન તશાઉ વ તમ્નઉ મિન્હુમા મન તશાઉ ઇરહમ્ની રહમતન તુગ્નીની બિહા અર્હમતિ મન સિવાક."

ભાવાર્થ :

હે અલ્લાહ ! માલિક તમામ મુલ્કના ! આ મુલ્ક જેને ચાહો છો તેને આપો છો અને જેનાથી ચાહો મુલ્ક લઇ લો છો અને જેને આપ ચાહો ગાલિબ (ઉન્નત) કરી દો છો અને જેને આપ ચાહો તેને પસ્ત (પતિત) કરી દો છો. આપના જ ઇખ્તિયારમાં છે બધી ભલાઇ. બેશક, આપ હરેક ચીઝ પર સંપૂર્ણ વર્ચસ્વ ધરાવનારા છો.

હે દુનિયા અને આખિરતમાં રહમાન ! અને એ બંનેમાં રહીમ ! આપ આપો છો આ બંને જહાન જેને ચાહો છો અને રોકી દો છો એ બંનેથી જેને ચાહો છો. મારા પર એવી રહમત ફરમાવો કે એના સબબ આપ મને પોતાના ગયરની રહમતથી મુસ્તગની (નિઃસ્પૃહ) ફરમાવી દે. ['તબરાની ફીસ્સગીર', 'બિહિશ્તી ઝેવર']

કર્ઝ આપવાનો સવાબ :

ફરમાવ્યું રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે :

'મેં શબે મેઅરાજમાં જન્નતના દરવાજા પર લખેલું જોયું કે,

"ખયરાતનો સવાબ દસ હિસ્સા મળે છે અને કર્ઝ આપવાનો સવાબ અઢાર હિસ્સા મળે છે."

['બેહિશ્તી ઝેવર']

કર્ઝદારને મુહલત આપવી :

ફરમાવ્યું રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે :

'જ્યાં સુધી કર્ઝ અદા કરવાના વાયદાનો વખત આવ્યો ન હોય ત્યાં સુધી જો કોઈ ગરીબને મુહલત (છૂટ) આપે તો હરરોઝ એટલો સવાબ મળે છે, જેમ કે એટલા રૂપિયા ખયરાત આપી દીધા અને જ્યારે એનો (કર્ઝ અદા કરવાનો) સમય આવી જાય અને પછી મુહલત આપે તો હરરોઝ એવો સવાબ મળે છે, જેમકે એટલા રૂપિયાથી બમણા રૂપિયા હરરોઝ ખયરાત કરી દીધા.'

['બહિશ્તી ઝેવર']

* વ્યાજનું હરામ હોવું *

વ્યાજનો ગુનોહ :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.)થી રિવાયત છે કે,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઇરશાદ ફરમાવ્યો કે :

'વ્યાજના ગુનાહના ૭૦ (સિત્તેર) હિસ્સા છે. એક મામૂલી જેવો હિસ્સો એ છે કે એનો ગુનોહ એવો છે જેમ કે કોઇ શખ્સ પોતાની માતા સાથે જિમાઅ (સંભોગ) કરે !'

['ઇબ્ને માજહ', 'બયહકી', 'મિશ્કાત']

કર્જદારની ભેટ લેવાથી બચવું :

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાવે છે કે,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઇરશાદ ફરમાવ્યો કે :

'જ્યારે કોઇ શખ્સ બીજા કોઇ શખ્સને કર્જ આપે તો પછી કર્જ લેનારથી કોઇ ભેટ કબૂલ ન કરે.'

['બુખારી', 'મિશ્કાત']

વ્યાજનો વબાલ :

હઝરત અબૂ હુરયરહ (રદિ.) ફરમાવે છે કે,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે ઇરશાદ ફરમાવ્યો કે :

'એક જમાનો એવો આવશે કે વ્યાજ ખાનારાઓના સિવાય કોઇ બાકી ન રહેશે અને જો કોઇ શખ્સ હશે પણ તો તેને વ્યાજનો બુખાર (તાવ અર્થાત્ અસર) પહોંચશે.'

એક રિવાયતમાં છે કે :

'તેને વ્યાજનો ગુબાર (ધૂળ) પહોંચશે.'

['મુસ્નદે અહમદ,' 'અબૂ દાવૂદ', 'નસાઇ', 'ઇબ્ને માજહ,' 'મિશ્કાત']

વ્યાજનો વ્યવહાર :

હઝરત જાબિર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે લા'નત ફરમાવી :

–વ્યાજ ખાનારા (અર્થાત્ લેનારા) પર,

–વ્યાજ ખવડાવનારા (અર્થાત્ આપનારા) પર,

–વ્યાજના લખનારા પર,

–વ્યાજના ગવાહ (સાક્ષી) રહેનારા પર,

અને ફરમાવ્યું કે,

એ બધાં સરખા છે (અર્થાત્ કેટલીક વાતોમાં)'

['બુખારી', 'મુસ્લિમ')

* લાંચનું હરામ હોવું *

લાંચ પર લા'નત :

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.)થી રિવાયત છે કે,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમે લા'નત ફરમાવી :

– લાંચ આપનાર પર અને
– લાંચ લેનાર પર. ['અબૂ દાઉદ', 'મુસ્લિમ']

'ઇબ્ને માજહ' અને 'તિરમિઝી'એ હઝરત સવબાન (રદિ.)ની રિવાયતમાં આ પણ ઉમેરો કર્યો છે કે :

'અને લા'નત ફરમાવી છે તે શખ્સ પર જે આ બંને (લાંચ આપનાર અને લાંચ લેનાર)ની વચ્ચે ગોઠવણ કરી આપનાર હોય.' ['મુસ્નદે અહમદ', 'બયહકી']

લાંચ માટે જહન્નમનો અઝાબ :

હદીસ શરીફમાં છે કે :
–લાંચ આપનાર અને
–લાંચ લેનાર

બંનેને દોઝખની આગમાં નાખવામાં આવશે.
['તબરાની', 'અલમુઅજમુલકબીર']

નોંધ :

અલબત્ત જ્યાં લાંચ આપવા વગર ઝાલિમના ઝુલ્મથી બચી ન શકે ત્યાં (અનિચ્છાએ) લાંચ આપવું જાઇઝ છે, પરંતુ લાંચ લેવું ત્યાં પણ હરામ છે. ['હયાતુલ મુસ્લિમીન']

